

İrfan Tatlı

Analizin Mesajı

- 6 Şubat Kahramanmaraş depremi Suriye'de de çok ciddi bir yıkıma yol açtı.
- İnsani yardımın sadece tek bir sınır kapısından ulaşabildiği Kuzeybatı Suriye'ye yardımlar yetersiz kalıyor.
- Bölgedeki arama-kurtarma çalışmaları profesyonel ekip ve ekipman eksikliği nedeniyle zorluklar içerisinde gerçekleştirilmektedir.

Felaket İçinde Bir Felaket: Deprem Sonrasında Suriye'deki Yıkımın Boyutları

6 Şubat 2023 günü, Kahramanmaraş merkezli gerçekleşen ilki 7.7 ikincisi 7.6 büyüklüğündeki iki deprem Türkiye'nin 10 ilinin yanı sıra Kıbrıs, Lübnan, Filistin, İsrail ve Mısır gibi çevre ülkelerde de hissedilmiştir. Depremden en çok etkilenen ülkelerin başında ise Suriye gelmektedir. Özellikle Suriye'nin kuzeybatısı bu yıkıcı depremle adeta sarsılmıştır. Deprem sonrasında kuzeybatı Suriye'de oluşan manzara oldukça kaotiktir. Zaten insani bir kriz içerisinde bulunan bölge milyonlarca kişiyi etkileyen depremler sonrasında oluşan yıkımla birlikte daha da derinleşen bir insani kriz ile karşı karşıyadır.

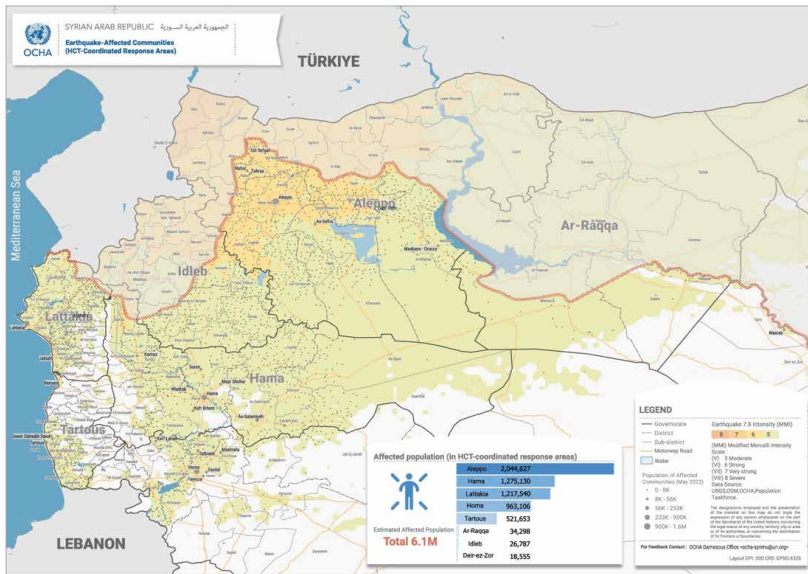
Türkiye'nin Kahramanmaraş ilinin Pazarcık ilçesinin merkez üssü olduğu 7.7 büyüklüğündeki ilk depremin ardından Elbistan ilçesinin merkez üssü olduğu 7.6 büyüklüğündeki ikinci büyük deprem ve sonrasında yaşanan sayısız artçı depremler Türkiye'de Kahramanmaraş'ın yanı sıra Gaziantep, Malatya, Diyarbakır, Kilis, Şanlıurfa, Adıyaman, Hatay, Osmaniye ve Adana'da da etkili olmuştur. 10 il ve 13.5 milyondan fazla insani etkileyen depremler sonrasında bölgede en yüksek seviye olan 4. Seviye alarm durumu na geçilmiş ve OHAL ilan edilmiştir.

Şu ana kadar 30 binden fazla insanın yaşamını yitirdiği ve 80 binden fazla insanın yaralı olarak kurtarıldığı depremler sonrasında bölgeye çok sayıda arama-kurtarma ekibi ve insani yardım ekibinin yanı sıra on binlerce gönüllü ulaşmıştır. Büyük bir gayretle enkaz altında kalanları kurtarma ve depremzedelere gıda, barınma, ısınma gibi temel ihtiyaçların ulaştırılması için çalışmalar devam etmektedir.

Bu çalışmalara dünyanın pek çok ülkesinden de destek gelmektedir. Birçok ülke arama-kurtarma ekiplerini göndererek enkaz altındakileri kurtarma çalışmalarına doğrudan katılırken, Türkiye'nin yaptığı uluslararası yardım çağrısı sonrasında birçok ülke de yardım kampanyaları düzenleyerek topladıkları yardımları deprem bölgesine ulaştırmaktadır. Dışişleri Bakanlığı tarafından paylaşılan son bilgilere göre 99 ülke yardım teklifinde bulunmuştur. Halihazırda 72 ülkeden gelen 10 bin 336 yabancı kurtarma görevlisi deprem bölgelerinde arama-kurtarma faaliyetlerine katılmaktadır.

Depremden Sonra Kuzeybatı Suriye'deki Durum ve Derinleşen İnsani Kriz

Türkiye'de depremin sebep olduğu yıkım ve afetzedelerin üzerindeki etkileri uluslararası toplumun da desteğiyle onarılmaya çalışılırken, söz konusu depremlerden en çok etkilenen bölgelerden olan Kuzeybatı Suriye'de ise tam bir trajedi yaşanmaktadır. 12 yıldır devam eden iç savaş sebebiyle bölgedeki yaşam şartları oldukça zordur. İnsanların büyük bir kısmı düzenli ya da düzensiz kamplarda yaşarken şehirde veya küçük yerleşim yerlerinde yer alan evlerin çoğu ise hasarlı durumdadır. Söz konusu depremlerin büyüklükleri ve Kuzeybatı Suriye'nin depremin merkez üssüne yakınlığı göz önüne alındığında, depremler sebebiyle birçok evin neden yıkıldığı anlaşılabilir.

Görsel: Suriye'de Deprem'den Etkilenen Bölge, OCHA, 2023

Suriye'de 12 yıldır devam eden iç savaş sebebiyle bölgedeki yaşam şartları zaten oldukça zordu.

Bilgi

Bölgedeki arama kurtarma çalışmaları Beyaz Baretiler ve Tükmen Tugayları öncülüğünde devam etmektedir.

Deprem sebebiyle 11 binden fazla insan evsiz kaldı.

Kuzeybatı Suriye’de, büyük bir kısmı insani yardıma muhtaç olan, 6 milyondan fazla insan yaşamaktadır. Birleşmiş Milletler (BM) verilerine göre bölgedeki insani yardım ihtiyacı, iç savaşın başladığı günden bu yana, en yüksek seviyeye ulaşmış durumdadır. Bölgedeki 4.1 milyondan fazla insanın insani yardıma muhtaç durumda olduğu belirtilmektedir. Depremlerden sonra ise tüm ülkede 5.3 milyon insanın barınma ve diğer insani yardımlara ihtiyaç duyduğu tespit edilmiştir.

12 Şubat itibariyle, Kuzeybatı Suriye’de deprem kaynaklı can kaybı 4.400’den fazladır. 8.500’den fazla insan ise yaralı olarak kurtarılmıştır. Deprem sebebiyle çöken binaların altında çok fazla insan olması sebebiyle ölü ve yaralı sayılarında artış beklenmektedir. Şu ana kadar 1.700’den fazla bina tamamen yıkılmış durumdadır. 6.300’den fazla bina ise kısmen hasarlı olarak tespit edilmiştir. Yerel makamlardan alınan bilgilere göre, deprem sebebiyle 11 binden fazla insan evsiz kalmıştır. Depremden doğrudan etkilenerek ev ve barınaklarını kaybeden 280 binden fazla insanın ise acil barınma ihtiyacı bulunmaktadır.

Görsel: Suriye’nin Cinderes şehrinde Beyaz Baretliler enkaz altından iki çocuğu kurtarıırken, @SyriaCivilDef Twitter, 2023.

Yerel kaynaklardan elde edilen bilgiler depremin 78 bölge ve 35 ilçeyi doğrudan etkilediğini göstermektedir. Bu bölgelerin ve ilçelerin başında Harim, Salkin, Sarmada ve Dana şehirleri ile İdlib ve Halep’e bağlı 18 yerleşim birimi gelmektedir. Bu bölgelerdeki nüfusun %75’inin depremden doğrudan etkilendiği belirtilmiştir. 12 Şubat itibariyle en fazla can kaybının yaşandığı ve yaralının olduğu şehrin Harim olduğu, onu Afrin ve Cebel Saman şehirlerinin izlediği ifade edilmiştir. Depremler ve artçı sarsıntılar insanların zorunlu olarak yer değiştirmesine devam etmelerine sebep olmaktadır. Zira, yerleşim yerleri kadar olmasa da, kamplarda da pek çok çadır yıkılmış veya hasar almış durumdadır. Bu sebeple, kamplarda yaşayan nüfus arasında da yer değiştirme faaliyetleri gözlemlenmektedir.

Görsel: Suriye'nin kuzeyinde yıkılan binaların kuşbakışı görüntüsü.

@SyriaCivilDef Twitter, 2023.

Hastanelerde yer kalmadığı için enkazdan çıkarılan cesetler, teşhis edebilmesi için hastane koridorlarında ve bahçelerde tutulmaktadır.

Yaralı ve kayıp sayısının bu denli yüksek olması ve acil müdahale gerektiren durumların oldukça fazla olması, bölgedeki sağlık merkezlerinin ve hastanelerin yetersiz kalmasına neden olmuştur. Deprem öncesinde de ekipman, ilaç ve malzeme sıkıntıları yaşayan hastane ve sağlık merkezleri kapasitelerinin aştığını belirtmektedir. 55 sağlık tesisi ve hastanenin kısmen ya da tamamen hasar gördüğü bölgede çalışır halde 31 sağlık tesisi ve hastane bulunmaktadır. İhtiyaç duyulan malzeme ve ekipmandan yoksun şekilde yaralılara müdahale etmeye çalışan sağlık ekipleri, söz konusu yoğunluğun kapasitelerinin çok üzerinde olduğunu ancak her şeye rağmen hizmet vermeye çalıştıklarını belirtmektedir.

Hastanelerde yer kalmadığı için enkazdan çıkarılan cesetler, ailelerinin teşhis edebilmesi için hastane koridorlarında ve bahçelerinde tutulmaktadır. Yaşanan ölümlerin oldukça fazla olması sebebiyle toplu mezarlar kazılmakta ve cenazelerin defin işlemleri çoğu bölgede bu şekilde gerçekleştirilmektedir.

Bölgedeki okulların %40'ının hasar gördüğü, bu sebeple 14 binden fazla çocuğun ve 600'den fazla öğretmenin eğitime ara vermek zorunda kaldığı bildirilmiştir. Depremın sebep olduğu olaylar ise bölgedeki yaşamı zorlayan diğer unsurlardır. Örneğin, deprem sonrasında içme sularında görülen kirlilik nedeniyle birçok bölgeye ve kampa gerçekleştirilen tankerle su taşıma faaliyetleri askıya alınmıştır. Bölgede 47 binden fazla kolera vakası olduğu bildirilmektedir. Ayrıca, deprem sebebiyle hasar gören Asi Nehri üzerindeki bir barajın neden olduğu sel felaketi sebebiyle Tlul kasabası ve civarındaki bölgeler sular altında kalmıştır.

Bölgedeki arama-kurtarma faaliyetleri oldukça zor şartlar altında gerçekleştirilmektedir.

Görsel: 9 Şubat 2023 Perşembe günü Suriye'nin İdlib ili, Türkiye sınırı yakınlarındaki Salqeen kasabasındaki bir nehir barajını tahrip eden yıkıcı bir depremin ardından sular altında kalan al-Tlul köyünün havadan görünümü.

(Associated Press-Ghaith Alsayed)

Bölgedeki arama-kurtarma çalışmaları Suriye Sivil Savunma (Beyaz Baretliler) olarak bilinen sivil toplum kuruluşunun öncülüğünde devam etmektedir. Bunun yanı sıra, bölge halkı da arama-kurtarma çalışmalarına destek vermektedir. Ancak, ekipman ve yakıt teminindeki sıkıntılar, profesyonel ekiplerin azlığı ve iş makinelerinin yetersizliği gibi sebeplerle bölgedeki arama-kurtarma faaliyetleri oldukça zor şartlar altında gerçekleştirilmektedir.

Görsel: Suriye'nin kuzeyinde Beyaz Baretliler enkaz altından bir çocuğu kurtarıırken, @SyriaCivilDef Twitter, 2023

Deprem, Hama ve Lazkiye gibi Esad rejiminin kontrolü altında bulunan bölgelerde de etkili olmuştur. Depremin büyüklüğü ve sebep olduğu yıkımın boyutları, halihazırda oldukça büyük bir ekonomik kriz içerisinde bulunan Esad rejiminin BM üyesi ülkelerden ve Kızılhaç'tan insani yardım

desteği talebinde bulunmasını gerektirmiştir. Esad rejiminin bu talebi sebebiyle, müttefiki olan Rusya'nın yanı sıra Çin, Cezayir, Birleşik Arap Emirlikler (BAE), Hindistan gibi birçok ülke yardımda bulunmuştur. Esad rejimine verilen desteklerin ve yapılan yardımların ise, Suriye kapsamında depremden en çok etkilenen bölge olan Kuzeybatı Suriye'ye hiçbir şekilde ulaşmaması, yalnızca rejimin kontrolündeki bölgelere ulaştırılması oldukça dikkat çekicidir.

Kuzeybatı Suriye'ye yönelik insani yardımlar ise yalnızca Türkiye'nin Cilvegözü sınır kapısı aracılığıyla Suriye'nin İdlib bölgesinde yer alan Bab el-Hava sınır kapısından ulaştırılabilmektedir. Ancak, bölgenin mevcut durumu, Türkiye'nin de depremden oldukça etkilenmesi ve uluslararası toplumun ilgisizliği gibi sebeplerle, Kuzeybatı Suriye'ye yönelik yardımlar depremin gerçekleşmesinden 4 gün sonra bölgeye ulaştırılabilmektedir. Türkiye'de faaliyet gösteren ve Kuzeybatı Suriye'de de insani yardım faaliyetleri gerçekleştiren birçok sivil toplum kuruluşu, söz konusu engeller ve durumlar sebebiyle Suriye'ye yeterli desteği verememektedir. Bu bakımdan, Kuzeybatı Suriye uluslararası toplum tarafından adeta yalnız bırakılmış durumdadır. Birleşmiş Milletler (BM) İnsani İşlerden Sorumlu Genel Sekreter Yardımcısı ve Acil Yardım Koordinatörü Martin Griffiths, Türkiye-Suriye sınırında Suriye Sivil Savunma (Beyaz Baretliler) kurumunun başkanı Raed Al Saleh ile görüşmüş ve hem Türkiye hem de Suriye için yardım çağrısında bulunacağını ifade etmiştir. Görüşmede, eksiklikler ve hatalar için bölge halkından özür dileyen Griffiths'in bu tutumu olumlu bir gelişme olarak görülse de, uluslararası toplumun Kuzeybatı Suriye'ye yönelik acil yardımları bir an önce gerçekleştirmesinin hayati önemini değiştirmemektedir.

Görsel: Kuzeybatı Suriye'de enkaz çalışmaları bir arama-kurtarma görevlisi.

@SyriaCivilDef Twitter, 2023

Şu ana kadar BM'nin yanı sıra Katar Kalkınma Fonu, Danimarka Dışişleri Bakanlığı, İngiltere'den bazı sivil toplum kuruluşları, Mısır devleti, web temelli bir savunuculuk platformu olan Avaaz ve depremden en çok etkilenen ülke olmasına rağmen Türkiye, Kuzeybatı Suriye'deki arama-kurtarma çalışmalarına ve bölgedeki insanların insani yardım ihtiyaçlarına destek vermektedir. Ancak, bu yardımlar yetersiz kalmaktadır. Zira, bölgedeki ihtiyaç oldukça fazladır ve bölgede halihazırda insani yardıma muhtaç milyonlarca insan

İdlib'e yardımlar sadece Türkiye sınırındaki Bab el-Hava sınır kapısından ulaştırılabilmektedir.

Bilgi

Kuzeybatı Suriye'deki milyonlarca insan için yapılması gereken en acil şey, uluslararası toplumu harekete geçmeye çağırmaktır.

Deprem felaketi, zaten zorlu kış şartları altında mücadele eden İdlib’te ihtiyaç durumunu daha da şiddetlendirmiştir.

bulunmaktadır. Bu nedenle, uluslararası toplumun Kuzeybatı Suriye’deki duruma yönelik farkındalığının ve desteğinin artması gerekmektedir.

Sonuç Olarak

Yaşanan deprem felaketi, halihazırda zorlu kış şartları ve kolera salgınıyla mücadele eden bölgedeki milyonlarca insanı muhtaç duruma düşürmemiş, var olan ihtiyaç durumunu daha da şiddetlendirmiştir. Bölge bu nedenle acil insani yardıma muhtaç durumdadır. Zira deprem, bölgedeki insani krizi daha da derinleştirmiş durumdadır. Bu doğrultuda, bölgeye yönelik yapılması gerekenler şu şekilde sıralanabilir;

- Bölgeye profesyonel arama-kurtarma ekipleri sevk edilmelidir.
- Bölgedeki sağlık merkezlerine ve hastanelere acil olarak gerekli malzeme, ilaç ve ekipman sevkiyatı gerçekleştirilmelidir.
- Durumu kritik olan yaralıların Türkiye ve çevre ülkelere nakilleri sağlanmalıdır.
- Sınır geçişleri insani yardım için malzemelerinin geçişleri kolaylaştırılarak, kontrollü şekilde insani yardım malzemesi taşıyan araçların geçişlerine izin verilmeli ve BM öncülüğünde belirlenecek sivil toplum kuruluşları çalışanları ile bölgedeki insani yardım dağıtımları hızlandırılmalıdır.
- Çadır, konteyner vb. barınma alanları oluşturularak evsiz kalmış insanların barınma problemlerine çözüm bulunmalıdır.
- Gıda, battaniye, ısınma, bebek bezi ve maması, kıyık kıyafetler gibi temel gıda ve gıda dışı yardım malzemeleri bölgeye bir an önce sevk edilmelidir.
- Arama-kurtarma faaliyetleri için gerekli, olan yakıt, arama ve kurtarma ekipmanı, iş makineleri ve araçları, makine ve araçlar için yedek parçalar ve araç lastikleri gibi yardım malzemelerinin temini gerçekleştirilmelidir.

Kuzeybatı Suriye’deki milyonlarca insan için yapılması gereken en acil şey, uluslararası toplumu harekete geçmeye çağırmaaktır. Zira, bölgedeki insanların temel gıdaya, barınağa, temiz suya, battaniyeye, çocuk bezine ve buna benzer temel gıda ve gıda dışı yardımlara ihtiyacı oldukça büyük seviyelerdedir.

İrfan Tatlı
Siyaset Bilimci
Yazar

1994 yılında Bilecik’te doğdu. 2017 yılında Uluslararası Saraybosna Üniversitesi Siyasal Bilimler bölümünden mezun oldu. Lisans tezinde Kolonizasyon dönemi sonrasında Afrika’daki sınırların güncel çatışmalar üzerindeki etkisini Somali örneği üzerine inceledi. Yüksek lisans öğrenimini 2022 yılında Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi’nde Arap Ayaklanmaları ötesinde Sudan’da 2018 yılında gerçekleşen protesto hareketi üzerine yazdığı tezi ile tamamladı. Türk Kızılay bünyesinde mültecilere yönelik projelerde görev aldı. Halihazırda İnsan Hak ve Hürriyetleri İnsani Yardım Vakfı bünyesinde araştırmacı olarak görev almaktadır.

✉ info@irfantatli.com

Bir
insanı kurtaran,
bütün insanlığı
kurtarmış gibidir.

Uluslararası
Mülteci
Hakları Derneği
INTERNATIONAL REFUGEE RIGHTS ASSOCIATION

Analiz | Şubat 2023 | No: 6

Birim Sorumlusu
Av. İbrahim Ergin

Genel Yayın Yönetmeni
Süleyman Kurt

Editör
Selim Vatandaş

Son Okuma
Esra Tatlı

Tasarım
Bilimon